

Posudek diplomové práce Margarety Zábranské
„Kastovní systém na indickém venkově v 50. letech 20. století“
předkládané v roce 2006 na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK

Práce Margarety Zábranské si klade náročný cíl: popsat a pochopit indický kastovní systém. Aby takto komplexní téma bylo vůbec uchopitelné, autorka si jako východisko moudře zvolila kastovní systém v pouhých dvou indických vesnicích. O ně opírá veškeré své výklady, přestože se zároveň pokouší i o obecnější pohled.

První část práce je popisná a snaží se jasně a srozumitelně vysvětlit, co kastovní systém je a jak funguje. Výsledek je velmi zdařilý a čtenář si může vytvořit velmi komplexní, a přitom přehledný obraz, který získává na přesvědčivosti díky tomu, že nevisí ve vzduchu, nýbrž pracuje právě se zcela konkrétními daty z obou zvolených vesnic.

Druhá část je podstatně ambicióznější a klade si otázku po smyslu kastovního systému. Autorka nejprve shrnuje slavný pohled Louise Dumonta. Snaží se vystihnout jeho silné stránky, ale podtrhuje též jeho slabiny a předvádí jej jako neúplný, neboť je příliš idealistický. Jako kontrast proti němu staví pohled Maurice Blocha, jehož přístup je přesně opačný: jestliže Dumonta zajímá primárně ideální, ideologická podoba systému, jež je pouze druhotně „zkreslována“ lokálními mocenskými vztahy, Bloch naopak v mocenských vztazích vidí prioritu a ideologii pokládá jen za jejich zástěrku. Autorka obě perspektivy pokládá za jednostranné a pokouší se o syntézu, k níž využívá opět Maurice Blocha. Tentokrát však čerpá z jeho pozdější knihy *Prey into Hunter*, která předkládá originální teorii náboženství, jež moc duchovní a světskou vidí jako dva nedílné aspekty téhož cyklu. V tomto smyslu lze proto i kastovní ideologickou hierarchii a lokální rozvržení mocenských vztahů spatřovat jako vzájemně se doplňující systémy.

Práci pokládám za celkově velmi pěknou. Má jasný a na poměry tématu i vcelku realistický cíl, k němuž spěje v přesně strukturovaných a přehledných krocích. Neomezuje se přitom na popis, ale více než polovinu svého rozsahu věnuje interpretaci, což je jistě chvályhodné. Interpretační část je nepochybně místy nebezpečně obecná, ale autorka tuto obecnost neustále vyvažuje přesnou prací s konkrétními daty z obou vesnic, díky níž práce vždy zůstává jednou nohou na zemi a nikdy čtenáři ve výšinách teorie zcela nezmezí. Výklady, které autorka na kastovní systém aplikuje, jsou dle mého soudu zvoleny zajímavě a podnětně. Zvláštní ocenění si zaslouží její soustavná snaha učinit kastovní systém srozumitelný pro západního člověka s naprosto odlišnou sociální zkušeností.

Hlavní slabinou práce je její formální stránka. Ta je sice ve svém základu na dobré úrovni, nedostatek času v závěrečné fázi psaní nicméně způsobil, že se text nepodařilo úplně uhladit a hlavně z něj odstranit četné překlepy a chyby. Práci by též

prospělo o něco větší řádkování, aby se lépe četla. Po věcné stránce se časový tlak promítl negativně do závěrečných stran práce, na nichž autorka již nestíhá rozlišovat mezi Blochovým přístupem a svými postřehy učiněnými na jeho základě. Bloch se ve skutečnosti v *Prey into Hunter* kastovním systémem vůbec nezabývá a pouze se letmo dotýká vztahu bráhmana a krále, což z autorčina výkladu ne každý pochopí (viz např. zavádějící úvodní větu prvního odstavce na s. 48).

Navzdory těmto nedostatkům navrhuji práci Margarety Zábranské hodnotit jako *výbornou*.

V Praze, 20. 9. 2006

Radek Chlup, PhD.
vedoucí práce

